Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 9 november 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Gemensam politik avseende asyl och subsidiärt skydd – Normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd – Direktiv 2011/95/EU – Artiklarna 3 och 23 – Medlemsstaterna får behålla eller införa förmånligare bestämmelser i syfte att utvidga rätten till asyl eller subsidiärt skydd till att även omfatta familjemedlemmarna till en person som beviljats internationellt skydd – Beviljande av flyktingstatus till ett underårigt barn som härleds från förälderns flyktingstatus – Sammanhållning av familjer – Barnets bästa”

I mål C-91/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesverwaltungsgericht (Federala högsta förvaltningsdomstolen, Tyskland) genom beslut av den 18 december 2019, som inkom till domstolen den 24 februari 2020, i målet

LW

mot

Bundesrepublik Deutschland,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice ordföranden L. Bay Larsen, avdelningsordförandena K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen och J. Passer samt domarna M. Ilešič (referent), J.-C. Bonichot, A. Kumin och N. Wahl,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 februari 2021,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– LW, genom F. Schleicher, Rechtsanwalt,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Tysklands regering, genom J. Möller och R. Kanitz, båda i egenskap av ombud,

– Belgiens regering, genom M. Jacobs och M. Van Regemorter, båda i egenskap av ombud,

– Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom G. Wils och A. Azema, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 12 maj 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3 och 23.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 2011, s. 9).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan LW och Bundesrepublik Deutschland (Förbundsrepubliken Tyskland). Målet rör ett beslut som fattats av Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Federala migrations- och flyktingmyndigheten, Tyskland) (nedan kallad myndigheten) om att inte bevilja LW asyl.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

3 I artikel 1 A.2 i konventionen om flyktingars rättsliga ställning, som undertecknades i Genève den 28 juli 1951 (*United Nations Treaty Series*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)) (nedan kallad Genèvekonventionen), anges följande:

”I denna konvention avses med uttrycket ’flykting’ följande personer, nämligen

…

2. den som … i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd, eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land, vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att återvända dit.

Beträffande den som är medborgare i [mer] än ett land avses med uttrycket ’land vari han är medborgare’ varje land, vari han är medborgare; ingen skall anses vara i avsaknad av det lands skydd, vari han är medborgare, därest han utan bärande skäl grundat på berättigad fruktan underlåtit att begagna sig av något av de länders skydd, i vilka han är medborgare.”

Unionsrätt

4 Genom direktiv 2011/95 genomfördes en ”omarbetning” av rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 2004, s. 12).

5 Skälen 4, 12, 14, 16, 18, 19, 36 och 38 i direktiv 2011/95 har följande lydelse:

”(4) Genèvekonventionen och protokollet utgör grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar.

…

(12) Huvudsyftet med detta direktiv är dels att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att garantera att en miniminivå av förmåner är tillgänglig för dessa personer i samtliga medlemsstater.

…

(14) Medlemsstaterna bör ha befogenhet att införa eller behålla förmånligare bestämmelser än de normer som fastställs i detta direktiv för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansöker om internationellt skydd i en medlemsstat, om en sådan ansökan anses bygga på förutsättningen att personen i fråga antingen är flykting i den mening som avses i artikel 1 A i Genèvekonventionen, eller en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.

…

(16) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Direktivet syftar särskilt till att säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes och deras medföljande familjemedlemmars rätt till asyl, och till att främja tillämpningen av artiklarna 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 och 35 i stadgan och bör därför genomföras på ett sätt som överensstämmer med detta ändamål.

…

(18) Medlemsstaterna bör i första hand ta hänsyn till barnets bästa när de genomför detta direktiv, i enlighet med [FN-konventionen] om barnets rättigheter [,vilken ingicks i New York den 20 november 1989 (*United Nations Treaty Series*, vol. 1577, s. 3)]. Vid en bedömning av barnets bästa bör medlemsstaterna särskilt beakta principen om familjesammanhållning …

(19) Det är nödvändigt att begreppet familjemedlemmar breddas så att hänsyn tas … till den särskilda omsorg som bör ägnas åt att tillvarata barnets bästa.

…

(36) Familjemedlemmar kan, enbart på grund av sin relation till flyktingen, normalt komma att utsättas för förföljelse på ett sätt som kan utgöra grund för flyktingstatus.

…

(38) Vid beslut om beviljande av de förmåner som anges i detta direktiv bör medlemsstaterna ta lämplig hänsyn såväl till barnets bästa som till de särskilda omständigheterna för hur nära släktingar som redan befinner sig i medlemsstaten och som inte är familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd står i beroendeställning till den person som beviljats internationellt skydd. I undantagsfall, då en nära släkting till den person som beviljats internationellt skydd är en gift underårig som inte åtföljs av sin make eller maka, kan det anses vara bäst för den underårige att han eller hon får vara tillsammans med sin ursprungliga familj.”

6 I artikel 2, med rubriken ”Definitioner”, i detta direktiv föreskrivs följande:

”I detta direktiv gäller följande definitioner:

…

d) *flykting*: en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl som nämnts ovan befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12.

…

j) *familjemedlemmar*: följande familjemedlemmar till den person som beviljats internationellt skydd, om dessa familjemedlemmar befinner sig i samma medlemsstat i fråga om ansökan om internationellt skydd och under förutsättning att familjen existerade redan i ursprungslandet:

– Make eller maka till den person som beviljats internationellt skydd eller hans/hennes ogifta partner i en stadigvarande relation ….

– Underåriga barn till sådana par som avses i första strecksatsen eller till den person som beviljats internationellt skydd, på villkor att de är ogifta, och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats enligt nationell lagstiftning.

– Fadern, modern eller någon annan vuxen som ansvarar för den person som beviljats internationellt skydd enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ….

k) *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person under 18 år.

…

n) *ursprungsland*: det land eller de länder där en person är medborgare eller, i fråga om statslösa personer, tidigare haft sin vanliga vistelseort.”

7 I artikel 3, med rubriken ”Förmånligare bestämmelser”, i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får införa eller behålla förmånligare bestämmelser för att fastställa vem som ska betraktas som flykting eller som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för att fastställa innebörden av internationellt skydd, förutsatt att de är förenliga med detta direktiv.”

8 Artikel 4 i direktiv 2011/95 har rubriken ”Bedömning av fakta och omständigheter”. I punkt 3 e i den artikeln föreskrivs följande:

”Bedömningen av en ansökan om internationellt skydd ska vara individuell, och följande ska beaktas:

…

e) Om man rimligen kan förvänta sig att den sökande begagnar sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda medborgarskap.”

9 I artikel 12, med rubriken ”Undantag”, i detta direktiv föreskrivs följande:

”1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person kan inte anses som flykting om

a) han eller hon omfattas av artikel 1 D i Genèvekonventionen, som handlar om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än [Förenta nationernas flyktingkommissariat (UNHCR)]; om sådant skydd eller bistånd av något skäl har upphört, utan att de berörda personernas ställning har fastställts slutgiltigt i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av FN:s generalförsamling, ska dessa personer automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i detta direktiv,

b) han eller hon av de behöriga myndigheterna i bosättningslandet tillerkänns samma rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskap i det landet eller rättigheter och skyldigheter som motsvarar dessa.

2. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person kan inte anses som flykting om det finns synnerliga skäl för att anta att

a) han eller hon har förövat ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,

b) han eller hon har förövat ett grovt icke-politiskt brott utanför tillflyktslandet innan vederbörande fick tillträde till det landet som flykting, vilket innebär den tidpunkt då uppehållstillstånd utfärdades på grundval av beviljad flyktingstatus; särskilt grymma handlingar, även om de begåtts i förment politiskt syfte, får betecknas som allvarliga icke-politiska brott,

c) han eller hon har gjort sig skyldig till gärningar som strider mot Förenta nationernas syften och grundsatser enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga.

3. Punkt 2 gäller personer som anstiftar eller på annat sätt deltar i förövandet av de brott eller gärningar som nämns däri.”

10 I artikel 23, med rubriken ”Sammanhållning av familjer”, i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska se till att familjen hålls samlad.

2. Medlemsstaterna ska se till att familjemedlemmar till den person som har beviljats internationellt skydd, och som för egen del inte uppfyller kraven för att erhålla sådant skydd, får ansöka om de förmåner som avses i artiklarna 24–35 i enlighet med nationella förfaranden och i den mån detta överensstämmer med familjemedlemmens personliga rättsliga status.

3. Punkterna 1 och 2 ska inte vara tillämpliga om familjemedlemmen undantas eller skulle undantas från internationellt skydd enligt kapitlen III och V.

4. Trots vad som sägs i punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna vägra, inskränka eller återkalla förmånerna med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen.

5. Medlemsstaterna får besluta att denna artikel även ska gälla andra nära släktingar som levde tillsammans som en del av familjen vid tidpunkten för avfärden från ursprungslandet, och som då för sin försörjning var helt eller delvis beroende av den person som beviljats internationellt skydd.”

Tysk rätt

11 I 3 § första stycket Asylgesetz (asyllagen) av den 26 juni 1992 (BGBl. 1992 I, s. 1126), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet och som offentliggjordes den 2 september 2008 (BGBl. 2008 I, s. 1798) (nedan kallad AsylG), föreskrivs följande:

”En utlänning är flykting i den mening som avses i [Genevekonventionen] … om han eller hon

1. med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp

2. befinner sig utanför det land (ursprungslandet),
   a) där han eller hon är medborgare och inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd.

…”

12 I 26 § andra stycket AsylG föreskrivs följande:

”Ett vid tidpunkten för asylansökan ogift underårigt barn till en asylberättigad person ska efter ansökan erkännas som asylberättigad, om erkännandet av utlänningen som asylberättigad inte kan överklagas och detta erkännande inte ska återkallas eller dras tillbaka.”

13 Enligt 26 § fjärde stycket AsylG ska denna bestämmelse bland annat inte tillämpas på personer som omfattas av en av de undantagsgrunder som föreskrivs i artikel 12.2 i direktiv 2011/95.

14 I 26 § femte stycket AsylG föreskrivs följande:

”För familjemedlemmar i den mening som avses i första–tredje styckena till den person som beviljats internationellt skydd ska första–fjärde styckena tillämpas på motsvarande sätt. Härvid ska begreppet asylberättigad ersättas av begreppen flyktingstatus och subsidiärt skydd. …”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Klaganden i det nationella målet föddes i Tyskland år 2017. Hon har en tunisisk mor och en syrisk far.

16 Klaganden är tunisisk medborgare. Det står inte klart huruvida hon även är syrisk medborgare.

17 I oktober 2015 beviljade myndigheten klagandens far flyktingstatus. Den ansökan om internationellt skydd som lämnats in av klagandens mor, som är född i Libyen och som hade uppgett att hon hade sin vanliga vistelseort i det landet fram till dess att hon lämnade den staten, avslogs.

18 Genom beslut av den 15 september 2017 avslog myndigheten den ansökan om asyl som lämnats in för klagandens räkning efter hennes födsel såsom ”uppenbart ogrundad”.

19 Genom dom av den 17 januari 2019 upphävde Verwaltungsgericht Cottbus (Förvaltningsdomstolen i Cottbus, Tyskland) detta beslut i den del klagandens ansökan om asyl hade avslagits såsom ”uppenbart ogrundad” och inte som ”ogrundad”, och ogillade överklagandet i övrigt. Nämnda domstol fann att klaganden inte uppfyllde villkoren för att beviljas flyktingstatus, eftersom hon inte hade någon anledning att frukta förföljelse i Tunisien, som är det land eller ett av de länder som hon är medborgare i. Nämnda domstol fann vidare att klaganden inte heller med stöd av 26 § andra och femte stycket AsylG kunde härleda någon rätt till skydd för familjemedlemmar genom den flyktingstatus som hennes far beviljats i Tyskland. Samma domstol ansåg nämligen att det skulle strida mot principen att internationellt skydd är ett subsidiärt skydd att utvidga rätten till internationellt skydd till att omfatta personer som, i egenskap av medborgare i en stat som kan ge dem skydd, undantas från den kategori av personer som behöver skydd.

20 Klaganden överklagade denna dom till den hänskjutande domstolen, Bundesverwaltungsgericht (Federala högsta förvaltningsdomstolen, Tyskland).

21 Klaganden gjorde inom ramen för överklagandet gällande att underåriga barn till föräldrar med olika nationalitet ska beviljas flyktingstatus med hänsyn till skyddet för familjemedlemmar enligt 26 § andra stycket AsylG, jämförd med 26 § femte stycket första meningen AsylG, även i de fall då endast en av föräldrarna har beviljats flyktingstatus. Principen att internationellt skydd för flyktingar är ett subsidiärt skydd utgör inte hinder för detta. Enligt artikel 3 i direktiv 2011/95/EU får en medlemsstat – för det fall internationellt skydd beviljats en familjemedlem – utvidga detta skydd till att även omfatta andra familjemedlemmar, förutsatt att dessa inte omfattas av någon av de undantagsgrunder som avses i artikel 12 i direktivet och att deras situation – på grund av behovet av att se till att familjen hålls samlad – har ett samband med syftet med internationellt skydd. Inom ramen för denna lagstiftning ska skyddet av underåriga och barnets bästa särskilt beaktas.

22 Den hänskjutande domstolen har påpekat att klaganden inte kan göra anspråk på flyktingstatus med stöd av en egen rättighet. Det framgår nämligen av artikel 1 A.2 andra stycket i Genèvekonventionen, i vilken principen att internationellt skydd för flyktingar är ett subsidiärt skydd anges, att personer som är medborgare i två eller flera länder inte kan beviljas flyktingstatus när de kan begagna sig av något av de länders skydd, i vilka de är medborgare. Även artikel 2 d och n i direktiv 2011/95 ska tolkas på detta sätt. Endast en person som inte har något skydd, eftersom vederbörande inte får något effektivt skydd av ett ursprungsland i den mening som avses i artikel 2 n i direktivet, ska betraktas som flykting i den mening som avses i artikel 2 d i direktivet. Klaganden skulle emellertid kunna åtnjuta ett effektivt skydd i Tunisien, som är ett land i vilket hon är medborgare.

23 Klaganden uppfyller dock de villkor som föreskrivs i tysk rätt för att erkännas som flykting i egenskap av ett ogift underårigt barn till en förälder som beviljats flyktingstatus. Enligt bestämmelserna i 26 § andra stycket AsylG, jämförd med 26 § femte stycket första och andra meningen AsylG, ska nämligen även ett barn som är fött i Tyskland och – genom den andra föräldern – är medborgare i ett tredjeland, i vilket barnet inte är förföljt, beviljas derivativ flyktingstatus i syfte att skydda familjemedlemmarna till en flykting.

24 Den hänskjutande domstolen undrar emellertid om en sådan tolkning av tysk rätt är förenlig med direktiv 2011/95.

25 Mot denna bakgrund beslutade Bundesverwaltungsgericht (Federala högsta förvaltningsdomstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska artikel 3 i direktiv 2011/95 tolkas på så sätt, att den utgör hinder för en bestämmelse i en medlemsstat enligt vilken ett ogift underårigt barn till en person som har beviljats flyktingstatus ska beviljas derivativ flyktingstatus (så kallat skydd i egenskap av familjemedlem till en flykting) också om detta barn – genom den andra föräldern – i vart fall också är medborgare i ett annat land som inte är identiskt med flyktingens ursprungsland och vars skydd det kan begagna sig av?

2) Ska artikel 23.2 i direktiv 2011/95 tolkas på så sätt, att den begränsning som innebär att familjemedlemmar bara ska ha rätt till de förmåner som avses i artiklarna 24–35 i detta direktiv i den mån detta överensstämmer med familjemedlemmens personliga rättsliga status medför att det underåriga barnet under de omständigheter som beskrivs i den första frågan, inte får beviljas derivativ flyktingstatus?

3) Har det för svaret på den första och den andra frågan betydelse huruvida det är möjligt och rimligt för barnet och dess föräldrar att bosätta sig i det land där barnet och modern är medborgare och vars skydd de kan begagna sig av och som inte är identiskt med flyktingens (faderns) ursprungsland, eller räcker det att familjen kan hållas samman inom Förbundsrepubliken Tysklands territorium med stöd av bestämmelser om uppehållsrätt?”

Prövning av tolkningsfrågorna

26 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artiklarna 3 och 23.2 i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att de utgör hinder för att en medlemsstat med stöd av förmånligare nationella bestämmelser beviljar ett ogift underårigt barn till en tredjelandsmedborgare som har beviljats flyktingstatus i enlighet med ordningen i detta

direktiv, derivativ flyktingstatus i syfte att hålla samman familjen, även när detta barn är fött inom denna medlemsstats territorium och – genom den andra föräldern – är medborgare i ett annat tredjeland, i vilket barnet inte riskerar att bli förföljt. Den hänskjutande domstolen vill i detta sammanhang även få klarhet i om det för besvarandet av denna fråga är relevant huruvida det är möjligt och rimligt för barnet och dess föräldrar att bosätta sig i det sistnämnda tredjelandet.

27 Det framgår inledningsvis av domstolens fasta praxis att bestämmelserna i direktiv 2011/95 ska tolkas mot bakgrund av dess systematik och ändamål, med beaktande av Genèvekonventionen och de andra tillämpliga fördrag som avses i artikel 78.1 FEUF. Såsom framgår av skäl 16 i detta direktiv ska tolkningen även stå i överensstämmelse med de rättigheter som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 januari 2021, Bundesrepublik Deutschland (Flyktingstatus för en statslös palestinier), C-507/19, EU:C:2021:3, punkt 39).

28 Domstolen konstaterar, i syfte att besvara tolkningsfrågorna, för det första att ett barn i en sådan situation som den som angetts i punkt 26 ovan inte uppfyller villkoren för att för egen del beviljas flyktingstatus enligt ordningen i direktiv 2011/95.

29 I artikel 2 d i direktiv 2011/95 definieras flykting bland annat som en ”tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd”.

30 Det följer av denna definition att ställningen som flykting förutsätter att två villkor är uppfyllda. Dessa villkor är nära förbundna med varandra och avser dels fruktan för förföljelse, dels avsaknaden av skydd mot förföljelse i det tredjeland där den berörda personen är medborgare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 januari 2021, Secretary of State for the Home Department, C-255/19, EU:C:2021:36, punkt 56).

31 Denna definition motsvarar den definition som återfinns i artikel 1 A.2 i Genèvekonventionen. I Genèvekonventionen preciseras emellertid följande: ”Beträffande den som är medborgare i [mer] än ett land avses med uttrycket ’land vari han är medborgare’ varje land, vari han är medborgare; ingen skall anses vara i avsaknad av det lands skydd, vari han är medborgare, därest han utan bärande skäl grundat på berättigad fruktan underlåtit att begagna sig av något av de länders skydd, i vilka han är medborgare.”

32 Även om denna precisering, som är ett uttryck för principen att internationellt skydd är ett subsidiärt skydd, inte uttryckligen återfinns i direktiv 2011/95, framgår det emellertid av artikel 2 n i direktivet att varje land där en sökande i förekommande fall är medborgare ska anses som vederbörandes ”ursprungsland” i den mening som avses i detta direktiv.

33 Det följer således av artikel 2 d jämförd med artikel 2 n i direktiv 2011/95 att en sökande som är medborgare i flera tredjeländer endast ska anses vara i avsaknad av skydd om han eller hon inte kan eller på grund av fruktan för förföljelse inte vill begagna sig av något av dessa länders skydd. Denna tolkning bekräftas för övrigt av artikel 4.3 e i direktivet, enligt vilken en av de omständigheter som ska beaktas vid den individuella bedömningen av en ansökan om internationellt skydd är om man rimligen kan förvänta sig att den sökande begagnar sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda medborgarskap.

34 Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att klaganden i det nationella målet skulle kunna åtnjuta effektivt skydd i Tunisien, ett tredjeland i vilket hon, genom sin mor, är medborgare. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende betonat att det inte finns någon omständighet som tyder på att Republiken Tunisien inte skulle vara beredd eller ha möjlighet att ge klaganden nödvändigt skydd mot förföljelse och avvisning till Syrien, vilket är ursprungsland för hennes far som de tyska myndigheterna har beviljat flyktingstatus, eller till ett annat tredjeland.

35 Det ska i detta sammanhang erinras om att en ansökan om internationellt skydd, i enlighet med ordningen i direktiv 2011/95, inte kan beviljas sökanden för egen del endast av det skälet att en familjemedlem till sökanden hyser en välgrundad fruktan för förföljelse eller löper en verklig risk att lida allvarlig skada, när det har fastställts att sökanden inte själv hotas av förföljelse eller allvarlig skada, trots sin relation till denna familjemedlem och den särskilda utsatthet som enligt skäl 36 i direktivet i normalfallet följer av relationen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 oktober 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 50).

36 Direktiv 2011/95 innehåller för det andra inte några bestämmelser om att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande ska utvidgas till att även omfatta familjemedlemmarna till en person som beviljats sådan status – genom att denna status härleds från den personens flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande – när familjemedlemmen för egen del inte uppfyller villkoren för att beviljas sådan status. Det följer nämligen av artikel 23 i direktiv 2011/95 att direktivet endast ålägger medlemsstaterna att i nationell rätt föreskriva att sådana familjemedlemmar, i enlighet med nationella förfaranden och i den mån detta överensstämmer med sådana familjemedlemmars personliga rättsliga status, får ansöka om vissa förmåner, bland annat uppehållstillstånd, tillträde till arbetsmarknaden eller utbildning, vilka syftar till att familjen hålls samlad (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 oktober 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 68).

37 Det följer dessutom av artikel 2 j i direktiv 2011/95, i vilken begreppet familjemedlemmar i direktivet definieras, jämförd med artikel 23.2 i samma direktiv att medlemsstaternas skyldighet att föreskriva att familjemedlemmar ska få tillgång till dessa förmåner inte omfattar barn till en person som beviljats internationellt skydd och vilka är födda i den mottagande medlemsstaten i en familj som har bildats i den medlemsstaten.

38 Vad gäller frågan huruvida en medlemsstat ändå kan bevilja ett barn som befinner sig i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet derivativ flyktingstatus i syfte att hålla samman familjen, ska det för det tredje erinras om att medlemsstaterna enligt artikel 3 i direktiv 2011/95 får införa eller behålla ”förmånligare bestämmelser för att fastställa vem som ska betraktas som flykting eller som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för att fastställa innebörden av internationellt skydd, förutsatt att de är förenliga med detta direktiv”.

39 Domstolen har konstaterat att det framgår av denna ordalydelse, jämförd med skäl 14 i direktiv 2011/95, att sådana förmånligare bestämmelser som avses i artikel 3 i direktivet bland annat kan bestå i mildare rekvisit för att fastställa om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person kan betraktas som flykting eller som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 oktober 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 70).

40 Vad gäller klargörandet i artikel 3, att varje förmånligare bestämmelse måste vara förenlig med direktiv 2011/95, har EU-domstolen slagit fast att detta innebär att bestämmelsen inte får strida mot systematiken i och syftena med direktivet. I synnerhet är sådana bestämmelser förbjudna som låter tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som befinner sig i en situation som helt saknar samband med den logiska grunden för internationellt skydd komma i åtnjutande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande (dom av den 4 oktober 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

41 Att familjemedlemmar till en person som beviljats flyktingstatus enligt ordningen i direktiv 2011/95 också enligt nationell rätt automatiskt tillerkänns flyktingstatus, innebär emellertid inte a priori att det helt saknas ett samband med den logiska grunden för internationellt skydd (dom av den 4 oktober 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 72).

42 Upphovsmännen till Genèvekonventionen har nämligen genom att i slutakten från Förenta nationernas konferens för befullmäktigade representanter rörande flyktingars och statslösa personers rättsliga ställning den 25 juli 1951, vid vilken texten i Genèvekonventionen utarbetades, understryka att ”sammanhållandet av familjen … är en väsentlig rättighet för flyktingen” och rekommendera konventionsstaterna ”att vidta nödvändiga åtgärder till skydd för flyktingens familj, särskilt med tanke på … säkerställandet av att flyktingfamiljens enhet bibehålls” fastställt ett nära samband mellan sådana åtgärder och den logiska grunden för internationellt skydd. UNHCR:s organ har dessutom vid upprepade tillfällen bekräftat detta samband.

43 Även i direktiv 2011/95 erkänns att det finns ett sådant samband genom att det i artikel 23.1 i direktivet föreskrivs en allmän skyldighet för medlemsstaterna att se till att familjen till den person som beviljats internationellt skydd hålls samlad.

44 Domstolen konstaterar följaktligen att det förhållandet att den automatiska utvidgningen av flyktingstatusen, på derivativ väg, till att även omfatta ett underårigt barn till en person som har beviljats flyktingstatus, oberoende av huruvida barnet för egen del uppfyller villkoren för att beviljas flyktingstatus och även i de fall då detta barn är fött i den mottagande medlemsstaten, vilket föreskrivs i den nationella bestämmelse som är aktuell i det nationella målet och som, såsom den hänskjutande domstolen har påpekat, syftar till att skydda familjen och hålla samman familjen till en person som beviljats internationellt skydd, har ett samband med den logiska grunden för internationellt skydd.

45 Det kan emellertid finnas situationer där det förhållandet att en sådan automatisk utvidgning av flyktingstatusen, på derivativ väg, i syfte att hålla samman familjen, till att även omfatta ett underårigt barn till en person som har beviljats flyktingstatus inte – trots att detta samband föreligger – skulle vara förenligt med direktiv 2011/95.

46 Med hänsyn till syftet med skälen till de undantag som föreskrivs i direktiv 2011/95, som är att bevara trovärdigheten för det skyddssystem som införts genom direktivet i överensstämmelse med Genèvekonventionen, strider det nämligen mot det förbehåll som anges i artikel 3 i direktivet att en medlemsstat antar eller behåller bestämmelser som innebär att sådan flyktingstatus som regleras i direktivet beviljas en person som inte kan ges sådan status i enlighet med artikel 12.2 i direktivet (dom av den 9 november 2010, B och D, C-57/09 och C-101/09, EU:C:2010:661, punkt 115).

47 Såsom den hänskjutande domstolen har påpekat innebär 26 § fjärde stycket AsylG att sådana personer inte kan omfattas av utvidgningen av den flyktingstatus som följer av en tillämpning av bestämmelserna i 26 § andra stycket, jämförd med 26 § femte stycket.

48 Det framgår vidare av artikel 23.2 i direktiv 2011/95 att unionslagstiftaren har velat utesluta att förmåner som beviljas en person som har beviljats internationellt skydd utvidgas till att även omfatta en familjemedlem till denna person i de fall då detta inte skulle överensstämma med den berörda familjemedlemmens personliga rättsliga status.

49 Det följer av förarbetena till bestämmelsen och räckvidden av det förbehåll som föreskrivs i bestämmelsen att den är tillämplig även i de fall då en medlemsstat beslutar att det inte finns anledning att begränsa sig till att utvidga förmånerna, utan med tillämpning av artikel 3 i direktivet vill anta förmånligare bestämmelser, enligt vilka den status som beviljats en person som har beviljats internationellt skydd automatiskt utvidgas till att även omfatta dennes familjemedlemmar, oberoende av om de för egen del uppfyller villkoren för att beviljas denna status.

50 Det förbehåll som numera återfinns i artikel 23.2 i direktiv 2011/95 föreslogs nämligen av Europaparlamentet under det lagstiftningsförfarande som ledde fram till antagandet av direktiv 2004/83, vilket direktiv 2011/95 utgör en ”omarbetning” av. Artikel 23 i direktiv 2004/83 överensstämmer till stor del med samma artikel i direktiv 2011/95. Förslaget avsåg Europeiska gemenskapernas kommissions förslag, i vilket det föreskrevs en skyldighet för medlemsstaterna att se till ”att medföljande familjemedlemmar har rätt till samma rättsliga ställning som den som ansöker om internationellt skydd”. Parlamentet föreslog att denna skyldighet skulle utvidgas till att även omfatta familjemedlemmar som senare ansluter sig till sökanden men ansåg samtidigt att det var lämpligt att införa detta förbehåll för att beakta den omständigheten att familjemedlemmar ”kan … ha olika rättsliga ställningar med egen rätt, vilka kanske inte är förenliga med internationell skyddsstatus” (se Europaparlamentets betänkande av den 8 oktober 2002 om förslaget till rådets direktiv om miniminormer för när medborgare i tredje land och statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning, KOM(2001) 510, A5–0333/2002 slutlig, ändringsförslag 22 (EGT C 51 E, 2002, s. 325)).

51 Unionslagstiftaren valde slutligen att inte föreskriva denna skyldighet. Unionslagstiftaren vidhöll emellertid förbehållet om överensstämmelse med familjemedlemmens personliga rättsliga status och begränsade sig till att i artikel 23.1 och 23.2 i direktiven 2004/83 och 2011/95 föreskriva att medlemsstaterna ska se till att familjen hålls samlad och att familjemedlemmar till den person som har beviljats internationellt skydd, och som för egen del inte uppfyller kraven för att erhålla sådant skydd, får ansöka om vissa förmåner i enlighet med nationella förfaranden.

52 Det följer således av förarbetena till artikel 23 att en medlemsstat som – med utövande av den möjlighet som ges i artikel 3 i dessa direktiv – vill införa eller behålla förmånligare bestämmelser, enligt vilka den status som beviljas en sådan person automatiskt utvidgas till att även omfatta dennes familjemedlemmar, oberoende av om de för egen del uppfyller villkoren för att beviljas denna status, vid tillämpningen av dessa bestämmelser ska se till att förbehållet i artikel 23.2 iakttas.

53 Räckvidden av detta förbehåll ska fastställas mot bakgrund av syftet med artikel 23 i direktiv 2011/95, det vill säga att säkerställa att familjen till en person som beviljats internationellt skydd hålls samlad och det särskilda sammanhang i vilket förbehållet ingår.

54 Domstolen finner i detta hänseende att det bland annat inte skulle överensstämma med den personliga rättsliga statusen för ett barn till en person som beviljats internationellt skydd, och som för egen del inte uppfyller kraven för att erhålla detta skydd, att utvidga de förmåner som avses i artikel 23.2 i direktiv 2011/95 eller den status som beviljats barnets förälder till att även omfatta barnet i de fall då barnet är medborgare i den mottagande medlemsstaten eller har ett annat medborgarskap som, med beaktande av samtliga omständigheter som kännetecknar hans eller hennes personliga rättsliga status, ger barnet rätt till en bättre behandling i denna medlemsstat än den som följer av en sådan utvidgning.

55 Denna tolkning av förbehållet i artikel 23.2 i direktiv 2011/95 tar full hänsyn till barnets bästa, som ska beaktas vid tolkningen och tillämpningen av denna bestämmelse. I skäl 16 i direktivet betonas uttryckligen att direktivet står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter som stadfästs i stadgan och att det syftar till att främja tillämpningen av bland annat rätten till respekt för familjelivet som garanteras i artikel 7 i stadgan och barnets rättigheter som erkänns i artikel 24 i stadgan. Bland barnets rättigheter återfinns i artikel 24.2 i stadgan skyldigheten att ta hänsyn till barnets bästa (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 september 2021, Bundesrepublik Deutschland (Familjemedlem), C-768/19, EU:C:2021:709, punkterna 36–38).

56 Denna tolkning överensstämmer för övrigt med den tolkning som förespråkas av UNHCR, vars handlingar har särskild relevans med hänsyn till den roll som UNHCR tilldelats genom Genèvekonventionen (dom av den 23 maj 2019, Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, punkt 57).

57 I sina kommentarer till direktiv 2004/83, avseende artikel 23.1 och 23.2 i direktivet, påpekade UNHCR följande: ”[UNHCR] anser att medlemmar av samma familj bör beviljas samma status som huvudsökanden (derivativ status)”. UNHCR påpekade även följande: ”[P]rincipen om familjens enhet följer av slutakten från Förenta nationernas konferens för befullmäktigade representanter rörande flyktingars och statslösa personers rättsliga ställning år 1951 och människorättslagstiftningen. De flesta medlemsstaterna i [Europeiska unionen] föreskriver en derivativ status för flyktingars familjemedlemmar. [UNHCR:s] erfarenheter visar även att det i allmänhet är det mest praktiska tillvägagångssättet. Det finns emellertid situationer där denna princip om derivativ status inte bör följas, det vill säga i de fall då familjemedlemmarna vill ansöka om asyl för egen del eller när beviljandet av derivativ status inte skulle vara förenligt med deras personliga status, till exempel på grund av att de är medborgare i mottagarlandet eller på grund av att deras nationalitet ger dem rätt till en bättre behandling.”

58 Det framgår inte, med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra, att klaganden i det nationella målet, genom sitt tunisiska medborgarskap eller någon annan omständighet som kännetecknar hennes personliga rättsliga status, skulle ha rätt till en bättre behandling i Tyskland än den som följer av att hennes fars flyktingstatus utvidgas till att även omfatta klaganden (derivativ flyktingstatus) enligt den aktuella bestämmelsen.

59 Domstolen konstaterar slutligen att frågan huruvida en nationell förmånligare bestämmelse, såsom den aktuella, eller dess tillämpning i en sådan situation som den som klaganden befinner sig i, är förenlig med direktiv 2011/95 och särskilt med förbehållet i artikel 23.2 i direktivet inte beror på huruvida det är möjligt och rimligt för klaganden och hennes föräldrar att bosätta sig i Tunisien.

60 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 93 i sitt förslag till avgörande är syftet med artikel 23 i direktivet att ge den person som beviljats internationellt skydd möjlighet att åtnjuta de rättigheter som detta skydd ger samtidigt som dennes familj hålls samlad i den mottagande medlemsstaten. Den omständigheten att klagandens familj har möjlighet att bosätta sig i Tunisien kan således inte motivera att förbehållet i punkt 2 i denna bestämmelse ska förstås så, att det innebär att klaganden inte kan beviljas flyktingstatus, eftersom en sådan tolkning skulle innebära att hennes far avstår från den rätt till asyl som han har erkänts i Tyskland.

61 Tillämpningen av en lagstiftning som gör det möjligt att bevilja flyktingstatus till familjemedlemmar till en person som beviljats flyktingstatus, trots att det finns en sådan möjlighet för familjen att bosätta sig i ett tredjeland, kan under dessa omständigheter dessutom inte påverka konstaterandet i punkt 41 ovan, enligt vilket en sådan lagstiftning inte saknar samband med den logiska grunden för internationellt skydd.

62 Mot denna bakgrund ska frågorna besvaras enligt följande. Artiklarna 3 och 23.2 i direktiv 2011/95 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat med stöd av förmånligare nationella bestämmelser beviljar ett underårigt barn till en tredjelandsmedborgare som har beviljats flyktingstatus i enlighet med ordningen i detta direktiv, derivativ flyktingstatus i syfte att hålla samman familjen även när detta barn är fött inom denna medlemsstats territorium och – genom den andra föräldern – är medborgare i ett annat tredjeland, i vilket barnet inte riskerar att bli förföljt, förutsatt att barnet inte omfattas av någon av de undantagsgrunder som avses i artikel 12.2 i direktivet och att barnet genom sitt medborgarskap eller någon annan omständighet som kännetecknar dennes personliga rättsliga status inte har rätt till en bättre behandling i denna medlemsstat än den som följer av att flyktingstatus beviljas. Det är i detta avseende inte relevant huruvida det är möjligt och rimligt för barnet och dess föräldrar att bosätta sig i detta andra tredjeland.

Rättegångskostnader

63 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artiklarna 3 och 23.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en medlemsstat med stöd av förmånligare nationella bestämmelser beviljar ett underårigt barn till en tredjelandsmedborgare som har beviljats flyktingstatus i enlighet med ordningen i detta direktiv, derivativ flyktingstatus i syfte att hålla samman familjen även när detta barn är fött inom denna medlemsstats territorium och – genom den andra föräldern – är medborgare i ett annat tredjeland, i vilket barnet inte riskerar att bli förföljt, förutsatt att barnet inte omfattas av någon av de undantagsgrunder som avses i artikel 12.2 i direktivet och att barnet genom sitt medborgarskap eller någon annan omständighet som kännetecknar dennes personliga rättsliga status inte har rätt till en bättre behandling i

denna medlemsstat än den som följer av att flyktingstatus beviljas. Det är i detta avseende inte relevant huruvida det är möjligt och rimligt för barnet och dess föräldrar att bosätta sig i detta andra tredjeland.

Underskrifter